

Marguerite Yourcenar

(Brussel·les, 1903-Northeast Harbor, 1987) Prolífica escriptora d'origen belga, però de tradició francesa, que va viure als Estats Units des del 1950 malgrat que va fer nombrosos viatges arreu del món. Va ser la primera dona que va formar part de l'Acadèmia Francesa de les Lletres, el 1980. En català podem trobar, entre altres llibres, les seves memòries *El laberint del món* (Proa, 1994), el popular *Memòries d'Adrià* (Proa, 1999) o el recent *Un home obscur i un matí esplèndid* (Pagès, 2005).

Títol original *Denier du Rêve*

Autor *Marguerite Yourcenar*

Traducció *Montserrat Gallart*

Editorial *Edicions de 1984*

Pàgines *153*

Una peça de deu lires i una pila de somnis

Quim Pérez

Com la mateixa escriptora s'ocupa d'explicar fil per randa al prefaci, aquesta novel·la la va escriure el 1934 i la va refer el 1959. *La moneda del somni* passa per ser "...una de les primeres novel·les franceses (potser la primera) que mirava cara a cara la buida realitat que s'amagava darrere la façana pomposa del feixisme". Resulta raonable pensar que van ser aquests valors històric i polític afegits els que van empènyer Yourcenar a reeditar-la, però millorant i arrodonint tot el que un quart de segle abans ja havia esbossat.

Aquesta novel·la curta té com a fil conductor una peça de deu lires que corre de mà en mà dels personatges principals del relat a Roma en l'any onzè de la dictadura feixista, el 1933. La contextualització històrica tan precisa respon al fet que és una època on la dictadura ja causava estralls entre els enemics del règim, però la resistència encara no estava organitzada i l'oposició al règim de Mussolini consistia abans de tot en una resposta personal. L'aproximació de Yourcenar a aquest aspecte polític, tot i ser-hi, queda sempre en un segon terme i no s'aborda directament. De fet, ens trobem davant d'una novel·la de personatges més que davant d'una radiografia històrica. Fins i tot, la trama més vinculada amb el decurs històric, l'intent de Marcella Ardeati d'atemptar contra el dictador amb una pistola a la sortida d'un discurs al palau Balbo, se salda amb un retrat humà del personatge que evita aprofundir en les seves motivacions. Completen el repartiment personatges com una dona que pateix un càncer de pit; l'amo d'una perfumeria, "un burgès com cal", que es plany de la desgràcia de la seva família, una esposa a la qual no suporta i una filla mare d'una nena disminuïda mental i amb un gendre deportat per conspirador; i una venedora de ciris que narra el declivi de la seva família al camp sicilià i la seva emigració cap a la gran capital.

Un altre element que es repeteix al llarg del llibre són els somnis que tenen tots els personatges. La realitat no aconsegueix sadollar les seves esperances i desitjos, i tots han de menester projectar-se en una realitat alternativa imaginària, però sempre molt més agraïda que la que habiten i on la seva solitud es veu pal·liada en part. De fet, la intenció més evident del narrador del relat quan s'apropa als diversos personatges és fer una radiografia dels seus somnis, i el resultat és òptim.

Volem parar atenció a la prosa de Marguerite Yourcenar. Fa goig de llegir-la en veu alta per delectar-se amb la seva melodia. El parentiu amb Gustave Flaubert és evident i no destorba ni menysté la prosa ni els mèrits literaris de l'escriptora. Fins i tot, la filiació més evident d'un personatge com Angiola di Credo és la desafortunada Emma Bovary. Parlar de la prosa de Yourcenar i oblidar la seva habilitat per trobar comparacions resplendents seria un oblit inoportú. Només una perla a tall d'exemple: "Un somriure tan fals com un darrer retoc de maquillatge vingué a il·luminar-li la cara".

No es tracta d'una de les obres majors de Marguerite Yourcenar sinó d'una obra de prosa estimable, però sense la consistència de les seves novel·les més destacades. Pot atreure, i de ben segur que ho farà, els fidels de la seva obra i els lectors curiosos d'aquest període històric; tot i que la càrrega històrica i política hi són, estan molt diluïdes. No és un relat ben travat sinó que els atractius principals provenen d'element aïllats. Sovint, la narració s'estructura en contes que semblen independents del curs del relat i d'altres semblen llargues escenes d'una obra de teatre. Les peripècies dels personatges principals s'entrecruen però sense interaccionar i, si bé la voluntat de Yourcenar és radiografiar el clima moral buit de la Roma feixista, el conjunt no té aquesta pretesa contundència, malgrat que les trames personals semblen ben resoltes.